

LATVIEŠU- SPĀŅU

sarunvārdnīca

*Guía de
conversación*
LETONA-ESPAÑOL

2. izdevums

V. Parkova mākslinieciskais noformējums

Datormaketētāja L. Rimicāne

Korektore I. Ancāne

Reģistrācijas apl. Nr. 000330791. Formāts 70×100/32.
SIA «Izdevniecība Avots» Puškina ielā 1a, Rīgā, LV-1050.
Iespiesta un iesieta a/s «Preses nams» poligrāfijas grupa Jāņa sēta,
Balasta dambi 3, Rīga, LV-1081

«Izdevniecības Avots» grāmatas var iegādāties
Rīgā, Puškina ielā 1a, tālrunis: 7212612,
e-pasts: avots@apollo.lv,
www.vardnicas.lv

ISBN 9984-757-43-9

© «Izdevniecība Avots», 1998, 2005
© N. Plaude, 2005
© V. Parkova vāks, 2005

SATURS

Priekšvārds	12
Saīsinājumi	13
Par spāņu valodu	14
Īsa spāņu valodas gramatika	16
Alfabēts	16
Uzsvars	22
Izrunas un intonācijas īpatnības	22
Pareizas lasīšanas paraugs	23
Vārdu kārtība teikumā	25
Artikuls	27
Lietvārds	27
Īpašības vārds	28
Skaitļa vārdi	29
Pamata skaitļa vārdi	29
Kārtas skaitļa vārdi	31
Daļskaitļi	31
Decimāldaļskaitlis	32
Procenti	32
Vietniekvārdi	33
Personu vietniekvārdi	33
Piederības vietniekvārdi	33
Ar lietvārdu lietojamie piederības vietniekvārdi	33
Patstāvīgi lietojamie (uzsvērtie)	34
piederības vietniekvārdi	
Norādāmie vietniekvārdi	34
Darbības vārds	35
Darbības vārdu iedalījums pēc morfoloģiskām īpatnībām	35
Kārtno darbības vārdu locīšana īstenības izteiksmē	36
Vienkāršais infinitīvs	36
Vienkāršie laiki	36
Atgriezenisko darbības vārdu locīšana	38
Pavēles izteiksme	38
Individuāli lokāmie darbības vārdu	38
Neregulāro darbības vārdu locīšana	42
Prievārdu lietošana	46

Latviešu-spāņu sarunvārdnīca

I. Uzruna		49
II. Vārdi un teicieni	Palabras y expresiones	50
Iepazīšanās	Presentaciones	50
Vecums. Ģimene	Edad. Familia	52
Valoda	Idioma	53
Nodarbošanās	Profesión	55
Sasveicināšanās.	Fórmulas de salutación	
Atvaidīšanās. Pateicība	y despedida.	
	Agradecimiento	57
Lūgums	Ruego	59
Vēlēšanās	Deseo	59
Piekrišana. Atteikums	Expresiones de conformidad	
	y rechazo	60
Nožēla. Lidzjūtība	Expresiones de pena	
	y condolencia	61
Atvainošāšanās	Excusa	61
Apsveikumi. Novēlējumi	Felicitaciones. Votos	62
Laiks un datums. Dialogs	La hora y la fecha. Diálogo	63, 64
Cik pulkstenis?	¿Qué hora es?	64
Nedēļas dienas	Días de la semana	65
Mēneši	Meses	66
Datums	Fecha	67
Gads	Año	67
Meteoroloģiskais laiks.	El tiempo. Diálogo	68
Dialogs		
Jautājamie vārdi un izteicieni	Palabras y expresiones interrogativas	69
III. Uzraksti. Izkārtēns	Inscripciones. Letreros	71
IV. Mērvienības	Unidades de medida	73
Garums	Longitud	73
Laukums	Superficie	73
Tilpums	Volumen	74
Svars	Peso	74
V. Uz robežas	En la frontera	74
Pasu kontrole	Control de pasaportes	74
Muitas kontrole	Control de aduana	75
Dialogi muitā	Diálogos en la aduana	77

VI. Valūtas apmaiņa. Nauda	Cambio de divisas. Dinero	79
VII. Viesnīcā	En el hotel	80
Anketa	Cuestionario	82
Dialogi viesnīcā	Diálogos en hotel	86
VIII. Pilsētā.	En la ciudad.	89
Uz ielas	En la calle	89
Dialogi uz ielas	Diálogos en la calle	92
IX. Autobuss. Metro	Autobús. Metro	94
X. Taksometrs	Taxi	96
Dialogs	Diálogo	96
XI. Pastis. Telegrāfs	Correos. Telégrafos	99
Dialogs pastā	Diálogo en la oficina de correos	100
Dialogs telegrāfā	Diálogo en la oficina de telégrafos	101
XII. Telefons	Teléfono	102
Telefona replikas	Réplicas de teléfono	103
XIII. Restorāns. Kafējnīca. Bārs	Restaurante. Café. Bar	105
Aperitivi	Aperitivos	108
Uzkodas	Entremeses	108
Saknes un zaļumi	Legumbres y verduras	109
Olas	Huevos	110
Zupas	Sopas	110
Gaļas ēdieni	Comida de carne	110
Zivju ēdieni	De pescado	111
Deserts	Postre	112
Augļi	Frutas	112
Bezalkoholiskie dzērieni	Bebidas sin alcohol	113
Alkoholiskie dzērieni	Bebidas alcohólicas	113
Garšvielas	Especias	114
Galda piederumi	Vajilla y cubiertos	114
Dialogi restorānā	Diálogos en el restaurante	115
XIV. Veikali	Almacenes	117
Pārtikas veikals	Tienda de comestibles	117
Universālveikals	Grandes almacenes	119
Audumi	Tejidos	119
Apavi	Calzado	120

PRIEKŠVārds

Latviešu-spāņu sarunvārdnīca domāta tiem, kas gatavojas braukt uz Spāniju vai Latīņamerikas valstīm, kurās valsts valoda ir spāņu valoda.

Vārdnīcas mērķis ir palīdzēt spāņu valodas mazpratējiem iztikt bez tulka, uzdot nepieciešamos jautājumus, izteikt lūgumu, vēlēšanos, sarunāties viesnīcā, uz ielas, transportā un citur.

Šī vārdnīca var noderēt arī par palīgmateriālu tiem, kas vēlas apgūt spāņu valodu.

Vārdnīcu veido tematiskas frāzes, dialogi, dotas arī vārdu nozīmes. Tās nobeigumā ir ievietoti lasāmteksti spāņu valodā tiem lasītājiem, kuri vēlas iemācīties ne tikai lasīt, bet arī tulkot. Te ir arī izziņai teksti latviešu valodā par Spāniju, tās galvaspilsētu Madridi, par Spānijas ievērojamākām vietām.

Vārdnīcas sākumā ir dota gramatika, bez kuras zināšanām nevar pareizi lasīt un izrunāt spāņu valodas vārdus. Tā ļauj arī patstāvīgi orientēties spāņu valodas elementāro gramatikas formu veidošanā.

Vēlos, lai sarunvārdnīca ne tikai palīdzētu tūristiem justies drošāk spāniski runājošo vidē, bet arī lai modinātu interesi par spāņu valodu.

Autore

SAĪSINĀJUMI

- a* – adjectivo (*īpašības vārds*)
adv – adverbio (*apstākļa vārds*)
art deter – artículo determinado (*noteiktais artikuls*)
art indet – artículo indeterminado (*nenoteiktais artikuls*)
con – conjunción (*saiklis*)
f – femenino (*sieviešu dzimte*)
m – masculino (*vīriešu dzimte*)
num – número (*skaitlis*)
pl – plural (*daudzskaitlis*)
prep – preposición (*prievārds*)
pron pers – pronombre personal (*personas vietniekvārds*)
pron pos – pronombre posesivo (*piederības vietniekvārds*)
pron dem – pronombre demostrativo (*norādāmais vietniekvārds*)
pron relat – pronombre relativo (*attieksmes vietniekvārds*)
pron indef – pronombre indefinido (*nenoteiktais vietniekvārds*)
pron interr – pronombre interrogativo (*jautājamais vietniekvārds*)
sr – señor (senjors, kungs – *uzruna*)
v – verbo (*darbības vārds*)
v rfl – verbo reflexivo (*atgriezeniskais darbības vārds*)

dsk. – daudzskaitlis

lietv. – lietvārds

pers. – persona

saīs. – saīsinājums

siev. dz. – sieviešu dzimte

u. c. – un citi

utt. – un tā tālāk

v. – vārds, vārdi

vīr. dz. – vīriešu dzimte

PAR SPĀŅU VALODU

Spāņu valoda pieder pie romāņu valodu grupas, kas veidojusies no tautas (sarunu) latīņu valodas, kuru atnesa uz Pireneju pussalu romiešu iekarotāji III gs. pirms mūsu ēras un kura drīz kļuva par vietējo iedzīvotāju valodu. Tāpēc lielākā daļa spāņu valodas vārdu sakņu ir radusies no latīņu valodas. Attīstības procesā spāņu valoda pārņēma nelielu vārdu skaitu no ibēriešu (seno Pireneju pussalas iedzīvotāju) valodas, saglabājot latīņu valodas lielo ietekmi vārdu krājuma veidošanā un gramatikā.

Sakarā ar to, ka no 713. g. līdz 1492. g. Spānija atrodas arābu pakļautībā, spāņu valodā ienāk daudz arābu cilmes vārdu. Ir vērojami arī aizguvumi no ģermāņu, franču un itāļu valodām. Ar spāņu valodas starpniecību citās Eiropas tautu valodās pārgāja arābismi (algebra, cipars, zenīts u. c.), kā arī indiāņu cilmes vārdi (tomāti, šokolāde, tabaka, kakao u. c.).

Spāņu valodas rakstības pamatā ir latīņu alfabēts. Valodas gramatiskā struktūra izveidojās 16. gs. Lietvārdus un īpašības vārdus spāņu valodā neloka. Lietvārdu jēdzienisko sakaru nosaka ar prievārdu palīdzību. Spāņu valodā ir daudz laiku formu, īpaši pagātnē. Ir vienkāršie un saliktie laiki. Raksturīga spāņu valodas ortogrāfijas iezīme ir apgrieztais jautājuma un izsaukuma zīmes lietošana teikuma sākumā.

Rekonkistas (spāņu atbrīvošanās cīņas no arābu varas) laikā pastiprinājās Pireneju pussalas centrālā apgabala Kastīlijas ietekme, kas veicināja Kastīlijas dialekta veidošanos par spāņu literārās valodas pamatu. Līdz šodienai Spānijā jēdziens *lengua castellana* (kastīliešu valoda) ir indents jēdzienam *lengua española* (spāņu valoda).

Pēc Kristofora Kolumba pirmā ceļojuma pāri Atlantijas okeānam, kad spāņu konkistadori sāka iekarot Jauno Pasauli, spāņu valoda izplatījās iekarotajās teritorijās viņpus Atlantijas okeāna.

Pašlaik spāņu valodā visā pasaulē runā ap 325 miljoni cilvēku. Bez Spānijas šajā valodā runā Latīņamerikas valstīs (izņemot Brazīliju, kur galvenā valoda ir portugāļu, un Haiti, kur pamatvaloda ir franču valoda): Argentīnā, Bolīvijā, Čīlē, Dominikas Republikā, Ekvadorā, Hondurasā, Kolumbijā, Gvatemalā, Kostarikā, Meksikā, Nikaragvā, Panamā, Paragvajā, Peru, Salvadorā, Urugvajā, Venecuēlā un Filipīnās, bijušajās Spānijas kolonijās Āfrikā, ASV dienvidstatos u.c. Balkānos un Vidējos Austrumos sastopama senā spāņu valoda *judeoespañol*, kurā runā sefardi – to ebreju pēcteči, kurus izdzina no Spānijas 1492. gadā. Spāņu valoda ir viena no piecām ANO darba valodām.

Mūsdienās izšķir vairākus spāņu valodas variantus Latīņamerikā. Atšķirības galvenokārt izpaužas leksikā un fonētikā, piemēram, dažādi izrunā skaņu *s* Kubā un Argentīnā. Visā Latīņamerikā lieto vietniekvārdu *lo* papildinātāja nozīmē lietotā vietniekvārda *le* vietā.

Spāņu valodā ir divas dialektu grupas: ziemeļu dialekta grupa un dienvidu dialekta grupa. Kastīliešu dialekts ir universāls – to saprot visi spāņu valodā runājošie.